

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТИ

Можайкіна Наталія Василівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
Харківського національного університету міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Мамічева Анастасія Дмитрівна

*студентка магістратури
Харківського національного університету міського господарства
імені О. М. Бекетова*

У сучасних умовах підприємства стикаються з безліччю різних ризиків, одним з яких є фінансові ризики. Фінансовий ризик підприємства – є ймовірність виникнення несприятливого результату, у якому підприємство втрачає чи недоотримує частини доходу/капітала. З погляду економічної категорії фінансовий ризик може бути визначено як ставлення позикових коштів до власного капіталу організації.

Слід зазначити, що фінансові ризики є базовими за впливом на результат фінансово-господарської діяльності підприємства. Ігнорування чи несумлінне ставлення до цього виду ризику може призвести підприємство до відчутних фінансових наслідків, а в деяких випадках навіть до банкрутства. При цьому варто відзначити, що ризик є не тільки ймовірність втрати, але й несе у собі можливість отримання незапланованого прибутку. З вищесказаного можна дійти невтішного висновку, що ризик є невизначеність наслідків, у разі настання яких, підприємство може як виграти, так і програти.

Питанням оцінки фінансових ризиків підприємств різних сфер діяльності присвячені роботи багатьох вчених, серед яких Бланко І. А., Васюренко О. В., Маслова С. А., Опалов О. А., Павловська О. В., Покропивний С. Ф., Сорока П. М. Щоб визначити перелік фінансових ризиків, які слід враховувати в роботі, повинні розглядатися запропоновані вченими класифікації фінансових ризиків та на основі їх синтезу визначити перелік фінансових ризиків, притаманних підприємству.

Фінансові ризики компанії різноманітні. Для ефективного управління їх диференціюють за низкою ознак.

1. Валютний ризик – це можливість фінансових збитків через коливання валютного курсу, що може статися у проміжок між підписанням договору та реальними розрахунками за умовами. Серед

основних умов, які впливають на валютний курс, перебувають: стан платіжного балансу; інфляційний показник; міжгалузевий рух короткострокових капіталів; макроекономічна ситуація у світовому співтоваристві.

2. Інвестиційний ризик говорить про можливість появи фінансових збитків під час ведення інвестиційної діяльності підприємства. Згідно з типами інвестиційної діяльності зустрічаються: ризик реального інвестування; ризик фінансового інвестування. Ці ризики також поділяються на окремі підтипи.

За видами можна виділити такі ризики:

1. Ризик неплатоспроможності (чи ризик незбалансованої ліквідності підприємства). Залежить від зниження величини ліквідності оборотних активів.

2. Інфляційний ризик передбачає можливість знецінення реальної вартості капіталу (як грошових активів підприємства), і навіть планованого прибутку від проведення фінансових операцій за умов інфляції.

3. Відсотковий ризик полягає у раптовому коливанні відсоткової ставки за грошовими ресурсами.

4. Депозитний ризик передбачає можливість неповернення депозитних вкладів (непогашення депозитних сертифікатів). Цей фінансовий ризик взаємопов'язаний із помилковим оцінюванням та несприятливим вибором комерційного банку для проведення депозитних операцій компанії.

5. Податковий ризик, для якого характерні такі чинники: можливість появи додаткових типів відрахувань ведення певних напрямів економічної діяльності; ймовірність зростання розміру ставок вже наявних обов'язкових платежів; коливання строків та умов виплати певних податків; можливість ліквідації наявних податкових пільг у сфері функціонування підприємства.

6. Структурний ризик породжується непродуктивним фінансуванням повсякденних витрат підприємства. Це провокує велику питому вагу постійних витрат у тому загальному обсязі [1, с. 256].

Оскільки підприємство мало контролює зовнішні ризики, то підприємство більше уваги приділяє внутрішнім інструментам їхньої ліквідації. Ці заходи обираються та проводяться усередині підприємства. Внутрішні заходи щодо ліквідації спрямовані на всі типи можливих фінансових ризиків компанії. Ліквідаційні механізми починають працювати після закінчення шляхів зменшення ризиків. Основні способи зниження та нейтралізації ризиків включають:

а) диверсифікацію, яка є процесом перерозподілу виділених інвестиційних коштів за різними видами інвестицій, які не пов'язані між собою;

б) обмеження – це встановлення лімітів, тобто обмежень на витрати, продаж, кредити тощо;

в) самообслуговування – децентралізована форма створення фондів фізичного та грошового страхування безпосередньо на підприємствах, особливо тих, діяльність яких перебуває під загрозою;

г) страхування ризиків;

д) хеджування дає можливість знизити ризик за допомогою угоди. Хеджування частіше використовується як засіб страхування вартості товарів або прибутку [2].

Страхування фінансових ризиків є захист підприємства страховими організаціями у разі настання страхового випадку. Прийнято виділяти внутрішнє та зовнішнє страхування фінансових ризиків [3, с. 213]. Зовнішнє страхування передбачає уникнення ризиків підприємства, шляхом передачі ризику страхової організації. Воно здійснюється у двох формах: обов'язковій та добровільній формі. Внутрішнє страхування або самострахування (самообслуговування), суть якого полягає в тому, що підприємець шукає додаткову матеріальну вигоду щоб самостійно застрахуватися, тим самим знижуючи витрати капіталу.

Слід зазначити, що у країнах з високою розвинутою економікою, страхування фінансових ризиків є головною заміною банківських гарантій. Страхування передбачає передачу ризику страхової компанії. Страхування фінансових ризиків є домінантним фактором і в розвитку страхового ринку України. В Україні зростає попит на страхування фінансових ризиків, проте через недостатню фінансову грамотність підприємців та культуру страхування попит на даний вид страхування зростає дуже повільно.

Основний фактор, який негативно впливає на результати страхування фінансових ризиків, що спостерігається – це низький рівень обґрунтованості страхових тарифів, що зумовлено як недостатньою статистичною достовірністю обґрунтування тарифів, так і відсутністю розрахункового підтвердження їх диференціації. Крім того, страхування фінансових ризиків в Україні має низку проблем, пов'язаних передовсім з тіньовими схемами.

Найбільш ефективним способом зниження ризику в умовах нестабільної економічної та політичної ситуації в Україні є диверсифікація, тобто розпорошення ризиків серед кількох учасників бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Бланк И. А. Управление финансовой стабилизацией предприятия. Київ : Ника-Центр, Эльга, 2003. 496 с.
2. Ігнат'єва І. А., Гарафонов О. І. Корпоративне управління. URL: http://pidruchniki.com/1384081252441/menedzhment/vidi_vartosti_aktsiy
3. Партин Г. О., Бурба О. А. Фінансові ризики підприємства та методи їх нейтралізації. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.9. С. 215–220.